

Universita Karlova
Právnická fakulta

Diplomová práce

Věřitelé v konkursním řízení

2006

Jan Morávek
Benátky 8
570 01 Litomyšl

Prohlášení:

Čestně tímto prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vykonal samostatně. Dále prohlašuji, že prameny, ze kterých jsem čerpal jsou vyznačeny způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne 1.5.2006

Obsah:

- 1. Úvod**
- 2. Účastníci konkursního řízení, dělení věřitelů**
- 3. Konkursní věřitelé**
- 4. Oddělení věřitelé**
- 5. Věřitelé pohledávek za podstatou a pracovních nároků**
- 6. Věřitelé s nároky na vyloučení věci z podstaty**
- 7. Věřitelé vyloučení z konkursu**
- 8. Schůze věřitelů a věřitelské orgány**
- 9. Závěr**

Úvod:

Tato diplomová práce se zabývá postavením věřitelů v konkursním řízení. Konkursní řízení je u nás upraveno zák. č. 328/1991 Sb. ve znění pozdějších předpisů. Zákon o konkursu a vyrovnání nepatří svou úpravou mezi úpravy moderní, důvodem pro to byla především nestabilita podnikatelských subjektů v době vzniku tohoto zákona. S postupem času se jevila potřeba vzniku nového zákona jako více než akutní a výsledkem je nový insolvenční zákon, který nabude účinnosti 1.7.2007.

Základní účel konkursního zákona je obsažen v jeho §1, tj. uspořádání majetkových poměrů dlužníka, který je v úpadku. S praxe je ovšem zřejmé, že tento hlavní cíl, který měl s sebou přinést co možná nejoptimálnější uspokojení všech věřitelů a hájení jejich zájmů v co nejširší míře, ustoupil do pozadí funkci, kterou plní konkursní zákon v současnosti; podávání návrhu na prohlášení konkursu je často poslední snahou věřitelů o alespoň částečnou záchranu jejich pohledávek, snahou o vyloučení neúspěšného účastníka trhu z něj a přerozdělení jeho majetku ve prospěch úspěšnějších účastníků trhu.

Diplomová práce v první kapitole vymezuje základní pojem účastenství v konkursu a dělí věřitele do základních skupin. Jedná se o konkursní věřitele, oddělené věřitele, věřitele pohledávek za podstatou a pracovních nároků, věřitele s nároky na vyloučení věci z podstaty a konečně věřitele z uspokojení vyloučených. Následující kapitoly tyto jednotlivé skupiny charakterizují, vypočítávají jejich jednotlivá práva a nároky na uspokojení. Závěrečná kapitola se zmiňuje o orgánech věřitelů.

Pevně věřím, že tato práce přinese souborný pohled na skupiny věřitelů a jejich postavení v konkursním řízení.

Účastníci konkursního řízení, dělení věřitelů

Obecně platí, že subjekty řízení jsou ty osoby, které svou činností právně ovlivňují proces a které jsou k tomu účelu vybaveny procesními právy a povinnostmi¹. Subjekty občanského soudního řízení se dělí na dvě skupiny. Do první skupiny řadíme subjekty, které jsou nadány pravomocí autoritativně rozhodovat o záležitostech, které jsou předmětem řízení, tedy civilní soudy. Druhou skupinu subjektů tvoří účastníci řízení, tedy osoby o jejichž právech a povinnostech je v řízení jednáno.

Zákon o konkursu a vyrovnání definuje účastníky konkursního řízení v § 7, kde za účastníky označuje věřitele, kteří uplatňují nároky (konkursní věřitele) a dlužníka. O tom zda je toto vymezení účastníků definitivní nebo zda se jedná o ustanovení, které doplňuje vymezení účastníků podle OSŘ, nebyl v minulosti jednotný názor, nicméně v současnosti je všeobecně přijímáno, že ustanovení OSŘ se přiměřeně užije pouze tehdy (§66a odst. 1), pokud nemá ZKV ustanovení speciální. V konkursním řízení jsou tedy účastníky řízení ti, které ZKV za účastníky označuje.

Samotné vymezení účastníků v §7 není zcela jasné a bylo příčinou různosti výkladů, kterou postupem času odstranila až judikatura. Zatímco není sporu o tom že účastníkem řízení je od počátku dlužník uvedený v návrhu na prohlášení konkursu (§4), věřitelů uplatňujících nároky je více a jejich účastenství závisí na více faktorech. Je to zejména hmotněprávní povaha nároků (zda se jedná o běžnou pohledávku, oddělené uspokojení, pracovní nároky,...), způsob uplatnění (návrh na prohlášení konkursu,

---

¹ Winterová, A.: Civilní právo procesní, 2. vydání, Linde Praha 2002, str. 95

příhláška u soudu, žaloba proti správci,...) a okamžik jejich uplatnění (před či po prohlášení konkursu).

V první fázi konkursního řízení (do prohlášení konkursu) je účastenství závislé na tom, která osoba podává návrh na prohlášení konkursu. Je – li navrhovatelem konkursu dlužník (§4 odst. 3), účastníkem bude pouze on. Jde- li však o návrh věřitelský (§4 odst. 2) bude účastníkem nejen dlužník samotný, ale i navrhovatel. Ten tak ve smyslu §7 uplatní svůj nárok. Je však třeba upozornit na skutečnost, že podání návrhu věřitelem samo o sobě nemá stejné účinky na běh promlčecí lhůty jako má přihláška pohledávky (§20 odst. 8). Podání návrhu samo nepůsobí stavení lhůt a tak může nastat situace, že se pohledávka promlčí dříve, než bude podána přihláška této pohledávky u soudu nebo než bude vůbec moci býti podána (nelze před prohlášením), přestože věřitel této pohledávky sám podal návrh na prohlášení konkursu. V tomto případě je doporučeno uplatnit formálně svoji pohledávku u soudu civilní žalobou, aby se tomuto negativnímu důsledku předešlo. Je – li správce podniku povinen podat návrh na prohlášení konkursu na majetek dlužníka (§4b), stává se účastníkem řízení správce podniku spolu s dlužníkem. Všem výše uvedeným osobám vzniká účastenství okamžikem, kdy návrh na prohlášení konkursu došel soudu. Přistoupí – li k řízení v první fázi jiný navrhovatel, stává se též účastníkem řízení, ale musí přijmout stav řízení v jakém je.

Zánik účastenství v první fázi konkursního řízení závisí na tom, jakým usnesením bude tato fáze ukončena. Vydá – li soud usnesení o zamítnutí návrhu pro nedostatek majetku, pro neosvědčení úpadku nebo řízení zastaví, zaniká účast v konkursním řízení všech osob a řízení se končí. Vydá – li však soud usnesení o prohlášení konkursu, končí se právní mocí tohoto usnesení účastenství všech osob kromě dlužníka. Ten se jako jediný stává automaticky účastníkem řízení i pro jeho druhou fázi.

Výše uvedený výčet účastníků pro první fázi řízení však není úplný. Ustanovení o ochranné lhůtě (§§ 5a – 5e) ještě dále rozšiřuj okruh osob, které můžeme před prohlášením konkursu považovat za účastníky. Právní mocí usnesení, kterým soud povolí ochrannou lhůtu se stávají účastníky také věřitelé uvedení v návrhu na ochrannou lhůtu a další věřitelé, kteří se k řízení přihlásili v průběhu ochranné lhůty. Jejich účastenství končí uplynutím ochranné lhůty, zastavením konkursního řízení, prohlášením konkursu nebo povolením vyrovnání.

Ještě je třeba zmínit se o skupině „známých věřitelů“, které zákon zmiňuje v souvislosti s návrhem na prohlášení konkursu a usnesením o prohlášení konkursu. Věřitel uvede v návrhu jemu známé konkursní věřitele k osvědčení úpadku, dlužník v seznamu majetku a závazků, který k návrhu připojuje uvede své známé věřitele a konečně usnesení o prohlášení se doručuje krom jiným osobám též známým věřitelům úpadce (§13 odst. 4). Tito věřitelé nejsou účastníky konkursu v první fázi a nebudou účastníky ani ve fázi druhé, pokud neuplatní své nároky. Nemohou se též odvolat proti rozhodnutí o prohlášení konkursu².

V druhé fázi konkursu, tedy po právní moci usnesení o prohlášení konkursu, zůstává, jak bylo řečeno výše, účastníkem řízení pouze dlužník. Krom něj jsou to věřitelé, kteří uplatnili nárok (§7). Přestože někteří autoři dříve považovali za uplatnění nároku jakékoliv dovolené uplatnění, tedy i např. uplatnění zapodstatové pohledávky, současná judikatura za ono uplatnění nároku jednotně považuje pouze podání přihlášky pohledávky u soudu. Tímto však věřitelé nezískávají legitimaci k podání odvolání proti usnesení soudu prvního stupně o prohlášení konkursu, ani k podání dovolání proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo rozhodnuto ve věci

---

² rozh. VS 4 Ko 443/98, VS Ko 402/97

prohlášení konkursu ³. K těmto opravným prostředkům jsou legitimovány pouze osoby, které byly účastníky první fáze konkursního řízení.

V konkursním řízení však nevystupují pouze věřitelé konkursní, tedy účastníci konkursního řízení, ale i další skupiny věřitelů, kteří uplatňují své pohledávky jiným způsobem. Zákon pro uplatnění jejich pohledávek stanoví jiný režim, který je odlišný od režimu uplatnění pohledávek konkursních věřitelů. Ohledně těchto pohledávek se nepodává přihláška pohledávky u soudu (§20) a věřitelé těchto pohledávek nejsou účastníky konkursního řízení. Pokládáme – li skupinu oddělených věřitelů jako privilegované konkursní věřitele, pak dalšími skupinami věřitelů jsou věřitelé podstaty a věřitelé pracovních nároků, věřitelé vyloučení z konkursu a věřitelé s nároky na vyloučení věci z podstaty. O těchto jednotlivých skupinách věřitelů bude pojednáno v následujících kapitolách.

Třídít jednotlivé skupiny věřitelů lze podle mnoha hledisek. Tyto hlediska se liší autor od autora, zmiňme tedy nějaké. Na prvním místě bychom jistě mohli uvést kritérium účastenství. Jako účastníci řízení budou vystupovat v druhé fázi pouze konkursní věřitelé, nikoliv též ostatní skupiny věřitelů. F. Zoulík ⁴ kategorizuje věřitele podle dvou hledisek. Prvním je, zda musí věřitelé podat přihlášku své pohledávky (konkursní věřitelé a oddělení věřitelé) nebo zda své pohledávky přihlašují jiným způsobem (ostatní). Jako druhé hledisko uvádí zda mohou být věřitelé zcela nebo zčásti uspokojeni již v průběhu konkursu (např. věřitelé pohledávek za podstatou) nebo zda jsou uspokojeni až splněním rozvrhového usnesení (konkursní věřitelé). I. Schelleová ⁵ si bere na pomoc kritérium kvantitativní. Na jedné straně rozlišuje věřitele, kteří nebudou

³ stanovisko NS R 52/1998

⁴ Winterová, A.: Civilní právo procesní, 2. vydání, Linde Praha 2002, str. 615

⁵ Schelleová, I.: Konkurs a vyrovnání, 3. vydání, Eurolex Praha, 2005, str. 184

uspokojeni vůbec (věřitelé vyloučení z konkursu) a na straně druhé věřitele, kteří budou uspokojeni úplně nebo jen částečně. U posléze uvedených spatřuje rozdíl v kvalitě jejich nároků.

Konkursní věřitelé

Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, konkursní věřitelé jsou ti věřitelé, kteří uplatňují svůj nárok podáním přihlášky své pohledávky u soudu. Je třeba zmínit, že ne každou pohledávku je možno přihlásit prostřednictvím přihlášky pohledávky. Přihlásitelná pohledávka musí mít určité vlastnosti, které ji odlišují od nároků ostatních. Musí jít zejména o pohledávku, která vznikla před prohlášením konkursu. Pohledávky, které vznikly po jeho prohlášení nelze přihláškou pohledávky přihlásit a nároky z takovýchto pohledávek je nutno uplatnit jiným způsobem, typicky se bude jednat o pohledávky za podstatou nebo pracovní nároky (§31). Dále musí pohledávka existovat v době prohlášení konkursu. S ohledem na ustanovení § 14 lze přihlásit jak pohledávky dospělé (splatné), tak nedospělé. Okamžikem prohlášení konkursu se veškeré úpadcovi nesplacené pohledávky i závazky stávají splatnými. Pohledávka musí vyplývat z obligačního vztahu, což je vztah v němž jeden subjekt má postavení věřitele (zde konkursní věřitel), tj. toho kdo má právo (oprávnění) od druhého něco požadovat a druhý subjekt má postavení dlužníka (zde úpadce), tj. toho kdo je povinen věřiteli to, co je věřitel oprávněn od něho žádat (dluh), poskytnout ⁶. Do konkursu tedy není možné přihlásit nároky věcněprávní. Nelze přihlásit ani naturální obligaci, jelikož pro její uspokojení je třeba projevení vůle dlužníka tuto pohledávku uspokojit. Po prohlášení konkursu přechází rozhodovací pravomoc na správce, avšak zákon mu takovou možnost nedává. Pohledávky musí být majetkové, tedy

---

⁶ Knappová, M.: Občanské právo hmotné Svazek I, Codex Praha, 1997, str. 59

ocenitelné penězi, budou uspokojeny ze společné konkursní podstaty a lze je uspokojit až na základě pravomocného rozvrhového usnesení. Skutečnost, že správce konkursní podstaty v rozporu se zákonem uspokojil v průběhu konkursu pohledávky, jež měly být uspokojeny až na základě rozvrhového usnesení, může být důvodem pro zproštění výkonu funkce správce (§8) ⁷. Pro shrnutí bychom mohli uvést definici F. Štajgra, který definoval konkursní věřitele jako věřitele, kteří mají v den vyhlášení konkursu proti úpadci majetkoprávní osobní nároky uspokojitelné ze společné konkursní podstaty, pokud to nejsou nároky za podstatou nebo nároky vyloučení z konkursu ⁸. Na závěr je třeba zmínit určitou výjimku ze zásady, že pohledávka musí existovat v okamžiku prohlášení konkursu. Zákon v ustanovení §20 odst. 4 dává věřitelům možnost přihlásit pohledávku vázanou na podmínku. V okamžiku prohlášení konkursu sice tato pohledávka neexistuje, její vznik je ale možný a zákon pro případ, že nastane skutečnost se kterou je vznik pohledávky vázán, dává věřiteli možnost takovou budoucí pohledávku přihlásit. Takovou skutečností je plnění ručitele věřiteli úpadce. Dále takto přihlašují své pohledávky osoby, jejichž věci, práva nebo pohledávky zajišťují pohledávky oddělených věřitelů vůči úpadci – tzv. zástavy třetích osob. Pro přesnost bychom měli ještě uvést, že konkursním věřitelem není pouze osoba, která podá přihlášku a je věřitelem úpadce podle hmotného práva, je jím i ten, kdo tvrdí, že má za úpadcem pohledávku, přestože toto tvrzení není v souladu se skutečností, do té doby, než je jeho pohledávka úspěšně popřena.

---

⁷ VS v Praze, rozh. 1 ko 510/2001

⁸ Štajgr, F.: Konkursní právo, Praha 1947, str. 161

Okamžikem, kdy přihláška dojde soudu, ne tedy okamžikem podání přihlášky na poště, se z věřitele stává konkursní věřitel a zároveň účastník řízení. Přihlášku podávají věřitelé u konkursního soudu, kterým je při subsidiárním použití OSŘ věcně příslušný krajský soud (§9) , místně příslušným pak krajský soud, v jehož obvodu se nachází obecný soud dlužníka (§85a). Bude – li návrh na prohlášení konkursu podán proti fyzické osobě nepodnikateli, bude jeho obecným soudem okresní soud, v jehož obvodu má dlužník trvalé bydliště nebo v jehož obvodu se zdržuje, pro fyzickou osobu podnikatele bude obecným soudem okresní soud, v jehož obvodu má podnikatel své místo podnikání. Obecným soudem právnické osoby je okresní soud, v jehož obvodu má osoba své sídlo. OSŘ stanoví ve svých ustanoveních (§§ 85 – 86) ještě další kritéria pro určení obecného soudu osoby. Je třeba upozornit na fakt, že přihláška, která nebyla podána u věcně i místně příslušného soudu, nemá účinky řádně podané přihlášky. Stejný následek by mělo doručení přihlášky správci konkursní podstaty nebo úpadci.

Konkursní věřitelé přihlásí své pohledávky ve lhůtě stanovené soudem. Lhůta k podání přihlášky je obsažena v usnesení o prohlášení konkursu, které musí, krom ustanovení správce konkursní podstaty a dalších zákonných náležitostí (§13), obsahovat též výzvu, aby věřitelé ve lhůtě stanovené soudem přihlásili u soudu své pohledávky. Tato lhůta nesmí být kratší než třicet dní a delší tři měsíců (§ 13 odst. 2 písm. c)). Usnesení o prohlášení se doručuje účastníkům řízení, úpadci do vlastních rukou, dále správci konkursní podstaty, všem známým věřitelům úpadce, příslušným daňovým orgánům a úřadům práce. Již bylo řečeno, že doručení usnesení o prohlášení konkursu soudem nezakládá účastenství nikomu z věřitelů, nedává právo na podání odvolání ani dovolání proti tomuto usnesení, nebyl – li věřitel účastníkem již v první fázi. Aby se stali

konkursními věřiteli, musí přihlásit své pohledávky následující osoby : navrhovatelé, včetně pristoupivších navrhovatelů, věřitelé figurující v ochranné lhůtě, věřitelé soudu známí i věřitelé soudu neznámí. Přihlásit svou pohledávku musí i věřitelé, ohledně jejichž pohledávky již probíhá řízení nalézací nebo exekuční. S pozdním podáním přihlášky nespojuje zákon přímo sankci nemožnosti účastnit se konkursu. Bude – li to možné přezkoumá správce konkursní podstaty pozdě došlé přihlášky v řádném přezkumném jednání, jinak bude soudem nařízeno zvláštní přezkumné jednání (§22). V tomto jednání se přezkoumají všechny přihlášky došlé po dané lhůtě, které nebyly v řádném přezkumném jednání přezkoumány. Nejzazší lhůta do kdy mohou věřitelé podat své přihlášky je dva měsíce od konání řádného přezkumného jednání. K pohledávkám přihlášeným po tomto datu se nepřihlíží, zákon odnímá takovýmto přihláškám účinky, které mají jinak včas došlé přihlášky na běh promlčecí lhůty přihlášené pohledávky. Věřitelé pozdě došlých přihlášek budou o tomto následku správcem vyrozuměni a soud usnesením účast těchto věřitelů ukončí (viz níže). Nejvyšší soud stanovil, že lhůta k přihlášení pohledávky není lhůtou procesní, ale hmotněprávní, jejíž zmeškání nelze prominout ⁹. Přestože usnesením soudu končí účastenství dotyčného věřitele v konkursním řízení a ztrácí tak možnost, aby byla jeho pohledávka uspokojena z konkursní podstaty, nemá toto usnesení účinky hmotněprávní, pohledávka věřitele zůstává zachována a věřitel případně může danou pohledávku vymáhat mimo konkursní řízení, což prakticky bude až po skončení konkursu.

Přihláška pohledávky musí mít určité náležitosti stanovené ZKV. Především věřitelé v přihlášce uvedou, zda uplatňují oddělené nebo jiné přednostní uspokojení při rozvrhu (např. pohledávky první třídy). Přihláška musí taktéž splňovat obecné požadavky na jakékoliv podání

---

⁹ NS 31 Cdo 2425/99

soudu podle OSŘ, tedy kterému soudu je určena, kdo ji podává, kterého konkursu se týká a musí být podepsána a datována, jednak ZKV stanoví speciální požadavky přihlášky. Věřitel je povinen uvést u každé své pohledávky právní důvod vzniku pohledávky, její výši a její příslušenství. Tyto skutečnosti je povinen prokázat kopiemi listin, i listin, které prokazují vykonatelnost přihlašované pohledávky. Nebude – li vykonatelnost prokázána listinou na které je vyznačena doložka vykonatelnosti, bude nadále pokládána za nevykonatelnou. U pohledávek neurčité výše nebo pohledávek nepeněžitých ukládá zákon věřiteli odhadnout výši své pohledávky a tu vyjádřit v přihlášce. K nevyčísleným pohledávkám se nepřihlíží. Pohledávku v cizí měně je nutno přepočítat dle kurzu stanoveného Českou národní bankou ke dni prohlášení konkursu. Přihlášky se podávají u soudu dvojmo, druhý stejnopis je určen pro správce konkursní podstaty.

ZKV v § 20 odst. 3 stanoví následky nepřezkoumatelnosti přihlášky pro její vady či neúplnost. Závěr, že je přihláška nepřezkoumatelná učiní správce konkursní podstaty, ten také vyzve věřitele, aby uvedené nedostatky napravil. Výzva musí obsahovat především lhůtu 15 dnů od doručení, ve které má věřitel přihlášku doplnit či opravit, popis vady, odůvodnění a poučení jak uvedenou vadu odstranit. Věřitel musí být ještě poučen o skutečnosti, že nebude – li vada odstraněna do uvedené lhůty, nebude se k pohledávce přihlížet. O tomto následku musí být poučen. Po marném uplynutí lhůty soud usnesením účast věřitele v řízení ukončí.

Správce konkursní podstaty neprodleně sestaví ze stejnopisů jemu došlých přihlášek pohledávek seznam. V něm uvede, které pohledávky uznává, které popírá a z jakého důvodu. Ne všechny došlé přihlášky pohledávek se však do seznamu zapisují. Správce zapíše pouze pohledávky podle § 20 a také pohledávky, které není potřeba přihlašovat (např. §26a

odst. 3, §28 odst. 2). Všechny ostatní pohledávky se do seznamu nezapisují, budou – li přihlášeny, správce je nezapíše a tyto se nebudou přezkoumávat v rámci přezkumného řízení. Nezapisují se pohledávky ke kterým se nepřihlíží (např. §20 odst.3), pohledávky vyloučené z uspokojení (§33), zapodstatové pohledávky a pracovní nároky (§§ 31 odst. 1 a 2). Jistě to budou i pohledávky přihlášené u správce či úpadce. Seznam pohledávek musí být rozdělen na oddělené věřitele uplatňující oddělené uspokojení, věřitele I. třídy a věřitele II. třídy. Správce každou jednotlivou pohledávku přezkoumá, především si utvoří a zaznamená svůj názor o tom, zda dotyčnou pohledávku v přezkumném řízení popře či uzná. Je to výlučná pravomoc správce, soud není oprávněn dávat ohledně této činnosti (a to ani v přezkumném řízení) jakékoliv pokyny. Výjimkou je pokyn soudu, kterým soud ukládá soudci přezkoumat i přihlášku dle názoru správce nepřezkoumatelnou. Takový pokyn soudu je třeba respektovat a tuto přihlášku přezkoumat. Následně při přezkumném jednání však správce může takovou pohledávku popřít ¹⁰. Správce dále vyzve úpadce, aby se k sestavenému seznamu přihlášek vyjádřil.

K přezkoumání přihlášených pohledávek nařídí soud přezkumné jednání. Na přezkumném jednání je třeba zajistit účast správce a úpadce, to zajistí soud obsílkou doručovanou do vlastních rukou. Neúčast úpadce na jednání neznamena překážku přezkumného jednání, byl – li úpadce řádně předvolán s poučením o nezbytnosti jeho účasti. Jinak je tomu u správce. O tom zda neúčast správce při přezkumném jednání znamená nemožnost jednání provést neexistuje v praxi jednotný názor. Jedna skupina názorů tvrdí, že pouze na přezkumném jednání může správce uznat nebo popřít pohledávku, druhá naopak srovnává postavení správce s postavením úpadce, bez jehož osobní účasti lze přezkumné jednání provést. Navíc jako

---

¹⁰ VS 4 Ko 166/97

argument uvádějí fakt, že již v seznamu pohledávek, který správce předkládá soudu musí být uvedeno, které pohledávky uznává a které popírá a z jakého důvodu a tedy zastávají názor, že osobní účast správce nutná není. Na obranu tohoto názoru můžeme ještě zmínit ustanovení §24 odst. 2, podle kterého i po skončení přezkumného jednání má správce možnost dodatečně uznat pohledávku, byla – li jím dříve popřena. Z hlediska jistoty v dalším průběhu konkursu bude lépe se přiklonit k názoru prvnímu a jednání pro případ nepřítomnosti správce odročit^{11 12}. O tom zda se při jednání může správce nechat zastoupit panuje shoda, že nikoliv¹³. Konkursní věřitele není třeba jednotlivě vyrozumívat, stačí vyvěšení usnesení o nařízení přezkumného jednání na úřední desce soudu a současné otisknutí v Obchodním věstníku.

V nařízeném přezkumném jednání mohou věřitelé i úpadce popírat pravost, výši i pořadí všech přihlášených pohledávek (§21). O těchto oprávněních i následcích jejich využití soud přítomné poučí. Popření pravosti pohledávky znamená, že pohledávka je napadnuta co do její existence, co do skutkových tvrzení, na nichž se pohledávka zakládá. Popření pravosti s sebou nese zároveň popření výše pohledávky. Popření pohledávky co do její výše nezpochybňuje základ pohledávky, nýbrž pouze její výši. Soud v takovém incidenčním sporu nebude existenci pohledávky zkoumat. Pohledávka popřená co do jejího pořadí zůstává sporná ve svém zařazení do seznamu přihlášek pohledávek. Popírá se její zařazení buď mezi pohledávkami odděleného uspokojení nebo mezi pohledávkami v první či druhé třídě. Nespornou zůstává její existence i výše.

---

¹¹ Zelenka, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související: komentář, 2. vydání, Linde Praha, 2002, str. 593

¹² VS 4 Ko 558/98

¹³ VS 4 Ko 324/97

Obdobně správce může jakýkoliv nárok (pohledávku) popřít, taktéž jeho výši a právní důvod (§24). Popření správce co do nároku znamená, že správce popřel samotnou existenci pohledávky co do jejího vzniku a trvání. Důvodem popření mohou být pochybnosti o vzniku pohledávky, promlčení pohledávky či zániku pohledávky, např. prekluzí, započtením. Toto popření je paralelou k popření konkursního věřitele co do pravosti. Popřel – li správce pohledávku co do výše, nezpochybňuje samotný skutkový základ pohledávky, její existenci, v tomto případě zpochybňuje pouze vyčíslení její výše. Správce musí uvést, v jakém rozsahu pohledávku popírá, co do zbytku pohledávky, nepopře – li pohledávku žádný z konkursních věřitelů, bude pohledávka zjištěna. Popřením co do právního důvodu popírá správce pohledávku pouze z hlediska důvodu svého vzniku, jde o užší případ popření co do nároku.

Přestože popírat pohledávky mohou jak úpadce, věřitel i správce, důsledky popření se budou lišit v závislosti na popírající osobě i charakteru popírané pohledávky. Je – li popření pohledávky nejasné, nesrozumitelné či neurčité, jde o vadné popření, se kterým nebudou spojeny žádné důsledky¹⁴.

Popření pohledávky úpadcem nemá pro průběh konkursu zásadní význam. Jeho popření se zapíše pouze do seznamu přihlášek. Významu toto popření nabývá až na základě ustanovení §45 a to po zrušení konkursu. Soudem zjištěné pohledávky uvedené v seznamu pohledávek, které nebyly úpadcem výslovně popřeny mohou být podkladem pro výkon rozhodnutí na úpadcovu jmění.

Pohledávka, která byla popřena ať správcem či konkursním věřitelem se stává pohledávkou spornou. Následky popření pohledávky konkursním věřitelem nebo správcem se liší podle toho, zda byla popřena pohledávka

---

¹⁴ Pohl, T.: Praktický průvodce konkursem a vyrovnáním, Verlag Praha, 2004

vykonatelná či nevykonatelná. To, která pohledávka je jaká stanoví §274 OSŘ. Za vykonatelnou pohledávku považuje takovou, kterou je možno uspokojit v rámci soudní či mimosoudní exekuce. Exekučními tituly např. jsou: vykonatelná rozhodnutí soudu a jiných orgánů činných v trestním řízení, pokud přiznávají právo nebo postihují majetek, vykonatelná rozhodnutí smírčích komisí a smíry jimi schválené, vykonatelná rozhodnutí a výkazy nedoplatků, schválené smíry a listiny, jejichž soudní výkon připouští zákon a jiné. Konkursní věřitel má povinnost prokázat vykonatelnost pohledávky již v přihlášce pohledávky a to tím, že k přihlášce připojí listinu potvrzující vykonatelnost spolu s doložkou vykonatelnosti na listině uvedené. Nejzazší termín pro prokázání vykonatelnosti je při přezkumném řízení. Nestane – li se tak, bude pro účely konkursního řízení pohledávka pokládána za nevykonatelnou.

Konkursní věřitel má právo popřít jak pravost, výši i pořadí jakékoliv přihlášené pohledávky (§21). Popírat pohledávku bude ústně do protokolu na přezkumném jednání, není však vyloučena možnost popřít pohledávku adresovaným písemným podáním soudu. Je zřejmé, že toto podání bude mít účinnost pouze tehdy, dojde – li soudu nejpozději do zahájení přezkumného jednání.

Popře – li věřitel pohledávku nevykonatelnou, vyzve správce věřitele sporné pohledávky, aby do třiceti dnů uplatnil svoji popřenou nevykonatelnou pohledávku u soudu. Výzva bude vůči přítomným konkursním věřitelům učiněna ústně na přezkumném jednání, vůči nepřítomným písemně. Kromě jiných náležitostí musí obsahovat poučení o lhůtě pro uplatnění nároku, soudu u kterého bude žaloba podána a proti komu. Věřitel tak učiní žalobou podanou proti popírajícím věřitelům a správci konkursní podstaty a to i tehdy, nebyla – li pohledávka správcem popřena. Žaloba je žalobou určovací a je jím zahájen incidenční spor, jehož

předmětem je určení konkrétního práva jako kritéria pro posouzení otázky, v jakém poměru bude věřitel z konkursní podstaty uspokojen¹⁵. V žalobě se smí konkursní věřitel domáhat pouze takového právního důvodu, který uvedl v přihlášce pohledávky, stejně tak výše pohledávky uplatněné a uvedené v přihlášce musí korespondovat. K projednání vzniklého incidenčního sporu je příslušný konkursní soud. Důsledkem zmeškání třicetidenní lhůty je, že se k popřené nevykonatelné pohledávce nebude dále přihlížet. Lhůta třiceti dnů počíná svůj běh ode dne doručení výzvy a její zmeškání nelze prominout. O tom zda je to lhůta hmotněprávní nebo procesněprávní probíhal spor, nicméně po nálezů Ústavního soudu je tato lhůta nazírána jako lhůta procesněprávní, tedy je zachována, byla – li žaloba poslední den lhůty podána u soudu nebo odevzdána orgánu, který má povinnost ji doručit. Výsledkem incidenčního sporu vyvolaného žalobou může být v případě důvodnosti žaloby zjištění pohledávky, opačný výsledek způsobí, že se k pohledávce nebude přihlížet a věřitel pohledávky přestane být účastníkem konkursního řízení.

Situace se ovšem mění bude – li konkursním věřitelem popřena pohledávka vykonatelná. Popírající konkursní věřitel se dostává do horšího postavení než má v případě popření pohledávky nevykonatelné. Zatímco u popření pohledávky nevykonatelné je pro zachování svého nároku věřitel popřené pohledávky povinen podat žalobu, zde je situace opačná a zákon aktivní roli pověřuje popírajícího konkursního věřitele. Ten má popření vykonatelné pohledávky uplatnit u konkursního soudu. Jako v případě nevykonatelné pohledávky, správce popírajícího věřitele vyzve, aby tak učinil a to do třiceti dnů od doručení výzvy. Prominutí lhůty není přípustné. Přestože zákon nestanoví náležitosti a podmínky žaloby tak jako v případě nevykonatelných pohledávek (§23 odst. 2), za analogického

---

¹⁵ VS 13 Com 56/99

použití právě zmíněného ustanovení dospějeme k závěru, že žalobu popírajícího věřitele je třeba podat jak proti věřiteli popírané pohledávky, tak proti správci. Obdobně výše popření uvedená v žalobě musí být shodná s výší popření při přezkumném jednání. Důvod je jednoduchý – pohledávka v rozsahu v jakém nebyla popřena se pokládá za zjištěnou. Žaloba je taktéž stejného druhu jako žaloba podávaná u nevykonatelných pohledávek, je to žaloba na určení neexistence práva žalovaného. Popírající konkursní věřitel musí být poučen o tom, že nepodá – li žalobu v uvedené lhůtě, bude se popřená pohledávka pokládat za zjištěnou. Stejný důsledek bude mít i zamítnutí podané žaloby. Neobsahuje – li výzva poučení o následcích zmeškání lhůty k podání žaloby, nebo řídil – li se věřitel poučením nesprávným, nebude mít zmeškání lhůty následky uvedené v zákonu. Naopak bude – li žaloba shledána důvodnou, uplatní bez zbytečného odkladu výsledek sporu u správce. Ten seznam přihlášek podle výsledku sporu upraví.

Správce je oprávněn popřít nevykonatelný nárok, jeho výši a jeho právní důvod. Popřením pohledávky co do nároku napadá správce pohledávku ze všech možných důvodů, pro které by pohledávka neměla existovat, jako např. promlčení, postoupení aj. Pohledávka zůstává celá sporná, zde popření je paralelní k popření pohledávky věřitelem co do pravosti. Popřením pohledávky co do výše se vztahuje pouze na rozsah pohledávky, v němž je správcem popřena. Pokud zbytek pohledávky zůstal nesporný a nebyl popřen ani jiným konkursním věřitelem, je co do zbytku pohledávka zjištěna. Konečně popření přihlášené pohledávky co do právního důvodu se týká právě toho důvodu na základě něhož pohledávka vznikla.

Důsledky popření nároku správcem jsou ve své podstatě analogické k popření nároků konkursními věřiteli. Tak jako u konkursních věřitelů i zde se rozlišuje popření pohledávky vykonatelné a nevykonatelné. Popře – li správce pohledávku nevykonatelnou, vyzve konkursního věřitele popírané pohledávky, aby svůj nárok, jeho výši nebo právní důvod uplatnil u soudu. Opět se bude jednat o žalobu určovací, bude podána proti správci a to do třiceti dnů od doručení výzvy u konkursního soudu. Taktéž musí výzva obsahovat poučení, že zmeškání uvedené lhůty bude mít za následek fakt, že se k pohledávce, její výši nebo právnímu důvodu nebude přihlížet. Stejně tak neobsahuje – li výzva poučení o následcích zmeškání lhůty k podání žaloby, nebo řídil – li se věřitel poučením nesprávným, nebude mít zmeškání lhůty následky uvedené v zákonu.

Popřeli správce pohledávku vykonatelnou, opět se obrací aktivita na správce v tom, že je na rozdíl od předchozího případu na něm, aby do 30 dnů od konání přezkumného jednání uplatnil své popření u soudu. Zmešká – li uvedenou lhůtu nebo nepodá – li žalobu vůbec, bude se považovat nárok za zjištěný. Žaloba bude žalobou určovací.

Zákon přímo nedává návod, jakým způsobem by mělo přezkumné jednání proběhnout, ale většinou poté, co konkursní správce a úpadce přednesou své stanovisko týkající se popírání pohledávek, dostane se prostoru konkursním věřitelům, aby přihlášené pohledávky případně popřeli. Pohledávka se považuje za zjištěnou, byla – li uznána správcem a nebyla – li popřena žádným konkursním věřitelem. Tedy ani správce ani konkursní věřitel pohledávku nepopřel. Popření pohledávky úpadcem není pro zjištění pohledávky relevantní. Zákon uvádí jednu výjimku, která stanoví, že pohledávka může být zjištěna, přestože byla popřena správcem, nikoliv však konkursním věřitelem. Podle ustanovení §23 odst. 4 správce má možnost jím popřenou pohledávku dodatečně uznat písemným podáním

adresovaným soudu a tak dosáhnout zjištění pohledávky, aniž by musel proběhnout incidenční spor nebo musely nastat účinky zmeškání lhůt k podání určovací žaloby. Na druhé straně právě tyto skutečnosti nastat nesmí, pro to, aby soud mohl vydat usnesení deklarující dodatečné uznání přihlášené pohledávky. Uzná – li dodatečně správce nevykonatelnou pohledávku, přestože mezitím marně uběhla konkursnímu věřiteli lhůta k podání žaloby, nebude to mít účinky uznání. Proti tomuto usnesení není odvolání přípustné. Toto ustanovení je zaměřeno především na ekonomii průběhu konkursního řízení, kdy správce popírá pohledávku z nejistoty či opatrnosti, nicméně poté, co dotčená pohledávka nebyla popřena žádným z věřitelů, právě na základě tohoto ustanovení pohledávku uzná.

Zvláštní přezkumné jednání je šancí pro konkursní věřitele, jejichž přihláška pohledávky došla soudu až po soudem stanovené přihlašovací lhůtě a správce již nemohl tyto přihlášky zahrnout do řádného přezkumného jednání. Průběh zvláštního přezkumného jednání je stejný jako u přezkumného jednání řádného. Jedinou výjimkou je nemožnost popření pravosti, výše nebo pořadí pohledávek přezkoumaných na předchozích přezkumných jednáních ze strany věřitelů pohledávek přezkoumaných na přezkumném jednání zvláštním. Toto omezení ovšem neplatí pro konkursní věřitele, kteří možnost popírat měli již v jednáním předchozím.

Na okraj je třeba zmínit již zrušené ustanovení §24 odst. 4. Jestliže jedním z účinků konkursu je přerušování veškerých řízení týkajících se majetku do konkursní podstaty a také fakt, že se v řízení po prohlášení konkursu může pokračovat na návrh správce popřípadě ostatních účastníků řízení, ovšem kromě pohledávek, které je třeba přihlásit do konkursu, pak právě zmíněné ustanovení umožňovalo od své účinnosti 1.5.2000, aby namísto nutnosti zahajovat incidenční spory pro účely určení pravosti, výše

a pořadí sporných pohledávek bylo lze pokračovat v již zahájeném řízení přerušném prohlášením konkursu a provést určení sporné pohledávky právě v něm. Tento režim samozřejmě nemohl být uplatněn u pohledávek, ohledně nichž bylo do prohlášení konkursu vyhlášeno rozhodnutí ve věci samé. Osoba povinná podat žalobu na určení podala návrh na pokračování v přerušném řízení ve třicetidenní lhůtě. Účastníky řízení se pak stávaly osoby uvedené v §§ 23 a 24. Přestože uvedená úprava eliminovala nutnost placení soudního poplatku a nevyžadovala shromažďování nového důkazního materiálu, na druhé straně rozhodoval o určení sporné pohledávky zpravidla soud s jinou věcnou i místní příslušností. Právě tento problém konstrukce dvojí příslušnosti a rozdílný poplatkový režim přispěl k tomu, že výše zmíněné ustanovení bylo s účinností od 4.4.2003 nálezem Ústavního soudu bez náhrady zrušeno.

Konkursní věřitelé jakožto účastníci řízení mají svá práva a povinnosti. Při subsidiárním použití OSŘ mají konkursní věřitelé stejná práva jako ostatní účastníci civilního řízení, nad to jsou jim přiznána práva zákonem o konkursu a vyrovnání, která nejsou přiznána žádné jiné skupině věřitelů. Mezi ně patří ty práva uvedená výše v této kapitole – práva spojená s podáváním přihlášek pohledávek, přezkumným jednáním, práva podávání určovacích žalob, právo na uspokojení z výtěžku konkursu aj. Specifickým oprávněním konkursních věřitelů je podle §§15 a 16 právo domáhat se neúčinnosti a odporovatelnosti právních úkonů. Jde o úpravu vycházející a doplňující úpravu institutu odporovatelnosti v Občanském zákoníku. Neúčinnost právních úkonů je institut, který umožňuje, obdobně jako institut odporovatelnosti, v rámci konkursu postihnout i majetek, který už fakticky není ve vlastnictví úpadce. Podmínky za kterých je to možné a důsledky jsou u obou různé. Právní úkon dlužníka uvedený pod písmeny a) – f) § 15 (např. úpadce se podílí na založení právnické osoby nebo ji sám

zakládá, nabývá majetkovou účast v obchodní společnosti aj.) učiněný v době šesti měsíců před prohlášením konkursu, je ze zákona ex tunc vůči konkursním věřitelům neúčinný. Právní úkon je platný, účinky úkonu jsou zachovány, avšak plnění z těchto neúčinných právních úkonů musí být vydáno do podstaty. Zřejmě nejčastějším případem bude situace, kdy dlužník s vědomím možného budoucího úpadku převádí vlastnictví darovacími či kupními smlouvami za nápadně nevýhodných podmínek. V tomto případě bude skutečně vlastnictví převedeno, nicméně nabyvatel musí strpět zásahy do nabytého vlastnictví tím, že předmět bude zapsán do konkursní podstaty. Místo převedené věci je možno do podstaty zahrnout náhradu za ni. Plnění nebo náhrady za něj se může domáhat kterýkoliv konkursní věřitel nebo správce (§15 odst. 2). Přestože zákon stanoví neúčinnost právních úkonů vůči věřitelům, právě s ohledem na uvedené ustanovení je jasné, že se vztahuje pouze na věřitele konkursní.

Úprava odporovatelnosti v ZKV je speciální k ustanovení odporovatelnosti v Občanském zákoníku. ZKV odkazuje na Občanský zákoník, co se podmínek, za kterých je možno uplatnit odporovatelnost, týče. Odporovat je možno těm právním úkonům, které dlužník učinil v posledních třech letech v úmyslu zkrátit věřitele, musel – li být tento úmysl druhé straně znám a právním úkonům, kterými byli věřitelé dlužníka zkráceni a k nimž došlo v posledních třech letech mezi dlužníkem a osobami jemu blízkými, nebo které dlužník učinil ve prospěch těchto osob, ledaže by tento fakt nemohla druhá strana ani při náležité pečlivosti poznat. Jak vidno, krom hlediska objektivního se zde setkáváme i s hlediskem subjektivním. Záměr poškodit věřitele u třetí osoby musí být této osobě prokázán, naopak u osob blízkých leží důkazní břemeno na správci nebo věřiteli. I když účel tohoto institutu je shodný s institutem odporovatelnosti, domáhat se vrácení všeho o co byl dlužníkův majetek zkrácen lze až na

základě rozhodnutí soudu, které prohlásí daný úkon za neúčinný, na rozdíl od institutu neúčinnosti, kde neúčinnost nastává přímo ze zákona. Rozhodnutím soudu, které vyhovělo žalobě na určení, že právní úkon dlužníka je vůči věřiteli neúčinný, představuje podklad k tomu, že se věřitel může na základě exekučního titulu vydaného proti dlužníku domáhat exekuce na to, co odporovaným úkonem z dlužníkovy majetku ušlo¹⁶.

Pohledávky konkursních věřitelů jsou uspokojovány na základě rozvrhového usnesení. Tomu předchází zpeněžení majetku z konkursní podstaty a následné předložení konečné zprávy spolu s vyúčtováním odměny a výdajů správce soudu. Odměnu vyúčtují také zvláštní správci, zástupci správce ale i správci, kteří byli funkce správce v průběhu konkursu zproštěni. Konečnou zprávu a vyúčtování přezkoumá soud a po odstranění nedostatků o ní uvědomí úpadce a konkursní věřitele, též je upozorní, že do patnácti dnů od vyvěšení konečné zprávy a vyúčtování mohou proti tomuto podat námitky. Projednání konečné zprávy a vyúčtování se odehraje při jednání, ke kterému budou přizváni úpadce, správce, ti konkursní věřitelé, kteří vznesli námitky a věřitelský výbor. Soud rozhoduje usnesením, které vyvěsí na úřední desce soudu a doručí osobám uvedeným v předchozí větě. Po právní moci usnesení o schválení konečné zprávy a vyúčtování odměny a výdajů vydá soud rozvrhové usnesení, které doručí účastníkům do vlastních rukou, kromě konkursních věřitelů, jejichž nároky byly plně uspokojeny. V rozvrhu se uspokojí nejdříve pohledávky za podstatou, pokud nebyly ještě uhrazeny, pracovní nároky a dosud nevyplacené částky připadající na oddělené uspokojení (ne však částky, které mají být uspokojeny v rámci tříd v rozvrhu). Pokud výtěžek zpeněžení nepostačuje na uhrazení těchto pohledávek, uspokojí se nejdříve výdaje a odměna správce (pokud nejsou kryty zálohou na konkurs), náklady spojené

---

¹⁶ NS 2 Cdon 1703/96

s udržením a správou podstaty, soudní poplatek za konkurs, pohledávky výživného ze zákona a ostatní pohledávky se uspokojí poměrně. Po uspokojení všech těchto pohledávek může dojít na uspokojení pohledávek zařazených do jednotlivých tříd rozvrhového usnesení.

Od 1.5.2005 ZKV novelou spojil pohledávky II. a III. třídy pouze do jedné, tudíž pohledávky státu byly postaveny na roveň pohledávkám z obchodního styku. Mezi pohledávkami I. třídy se řadí nároky úpadcových zaměstnanců z pracovněprávních vztahů vzniklé za poslední tři roky před prohlášením konkursu, s výjimkou nároků uspokojovaných podle § 31 odst. 3 písm. a) a b) (pracovní nároky vzniklé za poslední tři roky před prohlášením konkursu), nároky účastníků z penzijního připojištění podle zák. č. 42/1994 Sb. o penzijním připojištění se státním příspěvkem, pohledávky výživného ze zákona a konečně pohledávky z titulu náhrad podle zákonů upravující zmírnění některých majetkových křivd (§ 68 odst.2). Všechny ostatní pohledávky jsou pohledávkami II. třídy.

Poté, co byly správcem uspokojeny přednostní pohledávky bude zbytek výtěžku zpeněžení rozvržen mezi I. a II. třídu pohledávek. 30% výtěžku je určen pro uspokojení věřitelů I. třídy, 70% pro třídu II. Bude – li I. třída pohledávek uspokojena z části na ni připadající v plné výši, bude zbylá částka použita na uspokojení pohledávek II. třídy. Na druhou stranu nedojde – li k plnému uspokojení pohledávek I. třídy, budou všechny uspokojeny poměrně a co do zbytku nároku se přesunou tyto pohledávky do II. třídy, kde budou spolu s ostatními pohledávkami II. třídy uspokojeny. Spolu s nimi budou samozřejmě také uspokojeny neuspokojené pohledávky oddělených věřitelů.

Po schválení konečné zprávy a vyúčtování odměny a výdajů správce, předloží správce soudu návrh na rozvrhové usnesení. V něm uvede jaké pohledávky za podstatou, pracovní nároky a dosud neuspokojené nároky na

oddělené uspokojení mají být uspokojeny a kolik má být vyplaceno pro každou z pohledávek I. a II. třídy. Na základě tohoto návrhu vydá soud rozvrhové usnesení, ve kterém vyzve správce, aby vyplatil veškeré dosud neuhrazené pohledávky za podstatou, pracovní nároky a nároky na oddělené uspokojení, určí, kolik má vyplatit jednotlivým pohledávkám v rozvrhových třídách, rozhodne o vypořádání zálohy na náklady konkursu a též rozhodne o složení částek připadající na pohledávky, u kterých dosud nebyl dokončen spor o jejich pravost, výši či pořadí. Rozvrhové usnesení doručí soud do vlastních rukou úpadci, správci a konkursním věřitelům, kteří mají doposud neuspokojené pohledávky. Proti usnesení je přípustné odvolání v třicetidenní lhůtě od jeho vyvěšení na úřední desce soudu.

Na konec kapitoly by bylo dobré se souborně zmínit o tom, kdy zaniká účastenství konkursního věřitele v konkursním řízení. V jeho průběhu může nastat mnoho situací, kdy zaniká účastenství konkursního věřitele. V první fázi končí účastenství konkursního věřitele, pokud nepodá přihlášku své pohledávky ani do dvou měsíců od prvního přezkumného jednání, věřitelé, kteří včas přihlásili své pohledávky přestávají být účastníky v okamžiku, kdy soud v incidenčním sporu rozhodne o neexistenci jeho pohledávky nebo v důsledku zpětvzetí jeho přihlášky pohledávky věřitelem. Situace je komplikovanější, pokud účastenství konkursního věřitele končí v důsledku, kdy se k jeho pohledávce podle §§20 – 24 nepřihlíží. Jde například o tyto případy : k pohledávkám přihlášeným více než dva měsíce po konání prvního přezkumného jednání se nepřihlíží nebo k uplatnění popřené nevykonatelné pohledávky stanoví správce konkursnímu věřiteli, jehož pohledávka byla popřena, třicetidenní lhůtu s poučením že při zmeškání lhůty nelze k popřené vykonatelné pohledávce přihlížet aj. ZKV nemá speciální ustanovení o zániku účastenství konkursních věřitelů. Judikaturou bylo dovozováno, že

účastenství konkursních věřitelů končí okamžikem, se kterým ZKV spojuje následek nepřihlížení k přihlášené pohledávce. Pro zachování jistoty a pořádku v konkursním řízení by však mělo být použito ustanovení §66 odst. 1 a vzít si tak na pomoc ustanovení OSŘ, konkrétně § 94 odst. 4¹⁷. To stanoví, že pokud se řízení účastní ten, o jehož právech nebo povinnostech se nejedná, soud usnesením jeho účast v řízení ukončí.

---

¹⁷ Zelenka, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související: komentář, 2. vydání, Linde Praha, 2002, str. 151

Oddělení věřitelé

Oddělení věřitelé je další skupina věřitelů figurující v konkursním řízení. Můžeme je považovat za zvláštní druh konkursních věřitelů, jelikož i oni musí přihlásit své pohledávky do konkursu přihláškou pohledávek a i oni jsou podle §7 považováni za účastníky konkursu. Jak vyplyne z textu v této kapitole, je tato skupina věřitelů jednou z výjimek ze zásady „par conditio creditorum“, která ovládá konkursní řízení a znamená, že se všem věřitelům úpadce má dostat možnosti uplatnění jejich práv, tzn. rovné podmínky pro věřitele¹⁸. Oddělení věřitelé se totiž uspokojují ze „zvláštní podstaty“, kterou tvoří věci movité, nemovité i nehmotné, které jsou předmětem nároku na oddělené uspokojení. Nároky oddělených věřitelů jsou podobné nárokům na vyloučení věci z podstaty, jelikož mají být plně uspokojeny. Odlišují se však druhem uspokojení – peněžitým uspokojením oproti uspokojení naturálnímu.

Oddělení věřitelé jsou takoví věřitelé, kteří mají pohledávku, jež byla zajištěna zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, převodem práva dle §553 OZ nebo postoupením pohledávky dle §554 OZ. Požadavků pro to, aby věřitel v konkursu byl uspokojen jako oddělený věřitel je několik. Již bylo řečeno, že oddělení věřitelé musí přihlásit pohledávku stejně jako konkursní věřitelé a navíc uplatnit oddělené uspokojení. Nebude – li oddělené uspokojení uplatněno, nemůže být věřitel uspokojen jako oddělený, přestože hmotněprávní předpoklady splněny jsou. Dále musí být taková pohledávka v konkursu zjištěna a to včetně odděleného uspokojení. Musí uvést důvod odděleného uspokojení,

¹⁸ Winterová, A.: Civilní právo procesní, 2. vydání, Linde Praha 2002, str. 593

popř. doložit listinu prokazující pohledávku i vznik odděleného uspokojení. Právo na oddělené uspokojení nesmí v průběhu konkursu nebo před ním zaniknout. Zde se jedná o ustanovení § 14 odst 1 písm. e) a f). Mezi účinky konkursu (§14) totiž patří taktéž nemožnost nabytí práva k oddělenému uspokojení k majetku patřící do konkursní podstaty a dále prohlášením konkursu zanikají práva na oddělené uspokojení, která se týkají majetku patřícího do podstaty a věřitelé je získali v posledních dvou měsících před podáním návrhu na prohlášení konkursu anebo do podání tohoto návrhu. Byly – li již však věci, práva nebo pohledávky zpeněženy, musí být výtěžek vrácen do konkursní podstaty. Existence tohoto ustanovení je více než důvodná. Nebýt jeho, dlužník by mohl svévolně zatěžovat majetek zajišťovacími právy a tak zvýhodňovat určité věřitele na úkor věřitelů jiných. Pokud však došlo ke zrušení konkursu proto, že bylo zjištěno, že nejsou předpoklady pro konkurs, je možné tato práva opět uplatnit, nedošlo – li však předtím k prodeji věcí. Důvod, proč nemůže vzniknout oddělené uspokojení v průběhu konkursu je také nasnadě - po prohlášení konkursu přechází oprávnění nakládat s majetkem úpadce na správce a ten není oprávněn jakékoliv zajištění pohledávek sjednávat. Poslední důležitou podmínkou je, aby věc, právo nebo pohledávka zajišťující pohledávku odděleného věřitele byla zahrnuta do konkursní podstaty a zpeněžena. Tzn. uspokojeny nebudou moci být ty pohledávky, které jsou zajištěny věcí, právem, nebo pohledávkou nepodléhající konkursu (např. majetek, jehož se nemůže týkat výkon rozhodnutí, §6 odst. 2) nebo které byly vyloučeny z podstaty (na základě excindační žaloby - §19 odst. 2, či nedobytné pohledávky, věci a práva a jiné majetkové hodnoty, které nebyl možno prodat, § 27 odst. 6). Zvláštní ustanovení existuje ohledně tzv. zástav třetích osob. Jde o případ, kdy pohledávka je zajištěna věcí, právem nebo pohledávkou, kterou vlastní jiná osoba než úpadce. Postup v tomto případě

bude následovný : správce nejprve vyzve osobu, jejíž věc, právo nebo pohledávka zajišťuje pohledávku vůči úpadci, aby do konkursní podstaty složila ve lhůtě třiceti dnů tržní cenu věci, práva nebo pohledávky nebo aby složila částku odpovídající výši zajištěné pohledávky, je – li cena věci, práva nebo pohledávky sloužící k zajištění vyšší než zajištěná pohledávka. Pokud tak vyzvané osoby neučiní, zapíše správce věc, pohledávku nebo právo do konkursní podstaty. Správce však nesmí zpeněžit uvedený předmět pojatý do soupisu do uplynutí lhůty k podání excindační žaloby nebo po dobu řízení o ni.

Výše bylo řečeno, že právo na oddělené uspokojení musí trvat i po prohlášení konkursu, nejdříve však logicky musí po právu vzniknout. Vznik jednotlivých zajišťovacích institutů a práva s nimi spojená je upraven v předpisech občanského práva hmotného i procesního.

Zástavní právo slouží k zajištění pohledávky pro případ, že dluh, který ji odpovídá, nebude včas splněn s tím, že v tomto případě lze dosáhnout uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy. Zástavní právo je ovládáno zásadou akcesority, tzn. vznik i trvání zástavního práva nerozlučně souvisí se zajišťovanou pohledávkou. Zástavní právo přistupuje k pohledávce jako prostředek jejího zajištění a posílení. Pohledávka a zástavní právo jsou spolu natolik spjaté, že se žádným členem této dvojice nelze samostatně nakládat ¹⁹. Tuto zásadu poněkud prolamuje ustanovení §172 OZ, kde se stanoví, že pro případ odstoupení stran od smlouvy zůstává zástavní právo zachováno pro nároky zástavního věřitele z odstoupení od smlouvy. Zástavní právo vzniká z několika právních skutečností : na základě smlouvy (smluvní zástavní právo), smlouva musí mít písemnou formu, další skutečností je smlouva ve spojení s rozhodnutím soudu, zde se jedná o soudem schválenou dědickou dohodu. Dále pak

¹⁹ Knappová, M.: Občanské právo hmotné Svazek I, Codex Praha, 1997

existuje soudcovské zástavní právo jako jeden ze způsobů výkonu rozhodnutí a zástavní právo vzniklé na základě rozhodnutí správního orgánu. Konečně právní skutečností může být i zákon sám. Ke vzniku zástavního práva v tomto případě stačí samo naplnění podmínek předpokládaných zákonem, jako příklad lze uvést zákonné zástavní právo k movitým věcem, které jsou na pronajaté věci a patří mimo jiné nájemci, které má pronajímatel nemovitosti k zajištění nájemného.

Obdobným institutem k právu zástavnímu je právo zadržovací. Jádro institutu spočívá v tom, že kdo má u sebe cizí movitou věc, kterou je povinen vydat, má právo ji zadržet pro účely zajištění své splatné pohledávky. Věc se k němu musí dostat po právu, zejména ne lstí. Taktéž nemůže uplatnit své zadržovací právo ten, který má za povinnost nakládat s movitou věcí způsobem neslučitelným s právem zadržovacím. OZ však právě v souvislosti s konkursním řízením stanoví dvě výjimky. První výjimkou je právo uplatnit zadržovací právo k zajištění své ještě nesplacené pohledávky za podmínky, že byl na dlužníka prohlášen konkurs. V případě konkursu je také možné uplatnit zadržovací právo, přestože je to neslučitelné se způsobem nakládání s věcí, ke kterému se věřitel pohledávky zavázal.

Institut zajištění převodem práva spočívá v podmíněném převodu práva z dlužníka na věřitele za účelem zajištění jeho pohledávky. Věřitel vystupuje jako oprávněný z převedeného práva, nicméně nesmí dopustit, aby jeho vinou uvedené právo zaniklo. V tomto případě odpovídá za způsobenou škodu. Nejčastěji půjde o případ převodu pohledávky, teorie i praxe však hovoří i o možnosti převést právo vlastnické²⁰. Zajištění práva postoupením pohledávky je velmi podobné institutu předcházejícímu. Jde ve své podstatě o postoupení pohledávky za účelem zajištění pohledávky

²⁰ Knappová, M.: Občanské právo hmotné Svazek II, Codex Praha, 1997, str. 130

věřitele. Odlišností ovšem je, že zatímco v případě převodu práva se převádí právo náležející dlužníku, v tomto případě lze převést k zajištění (postoupit) i pohledávku náležející třetí osobě. Posledním institutem je omezení převodu nemovitosti upraven v § 874 OZ.

Privilegované postavení oddělených věřitelů spočívá především v tom, že jsou oprávněni být uspokojeni z věci, práva či pohledávky, která jejich pohledávku zajišťuje a to přednostně před ostatními věřiteli první a druhé třídy. Pořadí uspokojení jednotlivých oddělených věřitelů, kteří mají pohledávku zajištěnou shodnou věcí, právem nebo pohledávkou se řídí okamžikem vzniku zajištění. V případě zástavního práva bude okamžik vzniku odlišný podle důvodu vzniku a povahy věci. Pokud je důvodem vzniku zástavního práva smlouva, u movitých věcí zástavní právo vznikne okamžikem odevzdání zástavnímu věřiteli nebo předáním do úschovy nebo skladování, u nemovitostí, které jsou předmětem zápisu v katastru nemovitostí vzniká zástavní právo vkladem do katastru nemovitostí. Zástavní právo k nemovitostem, které nejsou předmětem evidence v katastru nemovitostí, k věcem hromadným, souboru věcí, k movité věci, k níž má zástavní právo vzniknout, aniž by byla odevzdána zástavnímu věřiteli nebo třetí osobě, vzniká zápisem do Rejstříku zástav. Zástavní právo k pohledávce vzniká uzavřením smlouvy, není – li ujednáno něco jiného. V případě vzniku zástavního práva na základě správního a soudního rozhodnutí vznikne zástavní právo dnem právní moci rozhodnutí. ZKV obsahuje speciální ustanovení o vzniku zákonného a soudcovského zástavního práva (§28 odst. 3). Zákonné zástavní právo vznikne dnem jeho záznamu v katastru nemovitostí, vznik soudcovského zástavního práva se řídí dnem, kdy došel soudu návrh na jeho zřízení. Dojde – li ve stejný den více takových návrhů, bude jejich pořadí stejné.

Poté, co správce zpeněží věc, právo či pohledávku, která zajišťuje pohledávku odděleného věřitele, odečte od výtěžku náklady spojené s udržováním, správou a prodejem zpeněžené věci, práva nebo pohledávky. Zákon tento čistý výtěžek označuje za „výtěžek zpeněžení“. Podstata rozdělení spočívá v tom, že se z výtěžku zpeněžení oddělí část ve výši 70% a ta se poskytne k rozdělení mezi oddělené věřitele podle pořadí vzniku jejich odděleného uspokojení. Zbylá část výtěžku ve výši 30% bude určena pro uspokojení věřitelů první a druhé třídy, tedy bude výtěžkem konkursní podstaty. Oddělený věřitel má právo na to, aby byl, v případě, že jeho pohledávka nebude plně uspokojena, uspokojen v rozvrhovém usnesení a to ve třídě, kam jeho pohledávka podle své povahy patří, tuto pohledávku již nemusí jakýmkoliv způsobem přihlašovat (§28 odst. 2). Oddělený věřitel nebo správce poté, co bude věc, právo či pohledávka zpeněžena, podá soudu návrh na vydání výtěžku oddělenému věřiteli. Soud o návrhu rozhodne usnesením, proti kterémuž není odvolání přípustné. Jelikož se však jedná o rozhodnutí, jež konkursní soud činí v rámci dohledací činnosti²¹, může svůj souhlas s vydáním zpeněžení kdykoliv změnit nebo zrušit. Přebytek, který zbude po uspokojení všech oddělených věřitelů v části na ně připadající, bude vrácen do konkursní podstaty. Jinak je tomu ovšem v případě zpeněžení věcí, práv a pohledávek, které nejsou ve vlastnictví úpadce a zajišťovaly pohledávky oddělených věřitelů. Zde musí být přebytek vrácen těmto osobám, nikoliv do konkursní podstaty. Zmiňme ještě možný případ, kdy k majetku, který správce zahrnul do konkursní podstaty nemají právo na oddělené uspokojení pouze věřitelé úpadce, ale i třetí osoby, které jsou věřiteli osoby odlišné od úpadce. V tomto případě budou zahrnuti mezi ostatní oddělené věřitele úpadce a uspokojeni shodným způsobem.

---

²¹ VS 1 Ko 14/2001

Na závěr této kapitoly zmiňme osud zajištění pro případ zpeněžení věci, práva nebo pohledávky. Ten stanoví § 28 odst. 5, kde se uvádí, že zajišťovací práva zanikají zpeněžením věci, to znamená, že nabyvatel zpeněžovaného majetku nabývá vlastnické právo k tomuto majetku bez jakýchkoliv zástav, zadržovacích práv, omezení převodu nemovitosti, převodu práva nebo postoupení pohledávky²².

---

²² KOS K 41/92

Věřitelé pohledávek za podstatou a pracovních nároků

Věřitelé pohledávek za podstatou jsou takoví věřitelé, kteří mají pohledávky vyjmenované v §31 odst. 2 a které vznikly po prohlášení konkursu. Vznik těchto pohledávek až po prohlášení konkursu je jejich pojmovým znakem a zásadně je to odlišuje od pohledávek konkursních věřitelů, které vznikají pouze před prohlášením (s výjimkou pohledávek vázaných na podmínku (§20 odst. 4)). Tyto pohledávky jsou některými autory považovány za pohledávky konkursní na rozdíl od pohledávek nekonkursních, kam mimo pohledávek za podstatou řadí i pracovní nároky a nároky na vyloučení věci z podstaty²³. Za další znak lze považovat to, že vznikly z potřeby konkursu a ve prospěch konkursních věřitelů. Jde totiž o pohledávky, které musejí zákonitě vzniknout, aby bylo vůbec dosaženo cíle konkursu – uspořádání majetkových poměrů dlužníka a také co možná největší uspokojení věřitelů úpadce. Těžko si lze představit, že by konkurs proběhl bez jakýchkoliv nákladů na správu a údržbu konkursní podstaty nebo nákladů a odměny konkursního správce atp. Věřitelé těchto pohledávek mají nárok na to, aby byly uspokojeny v plné výši a to kdykoliv v průběhu konkursu. Tyto pohledávky se u soudu nepřihlašují přihláškou pohledávky (což značí, že věřitelé pohledávek za podstatou se nestávají účastníky konkursu), nepřezkoumávají se a nebudou uspokojeny na základě pravomocného rozvrhového usnesení. Hlavní roli v uspokojení těchto pohledávek má správce a tyto pohledávky je třeba uplatnit přímo u něj.

---

²³ Zelenka, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související:

komentář, 2. vydání, Linde Praha, 2002, str. 776

Pokud správce odmítne takové pohledávky uspokojit ať již z jakéhokoliv důvodu, je nutné postupovat podle §14 odst. 1 písm. d) a podat proti správci žalobu na zaplacení, která bude projednána v samostatném nalézacím řízení.

Mezi pohledávky za podstatou podle ZKV patří :

- a) hotové výdaje a odměna správci konkursní podstaty - toto správce vyúčtuje v konečné zprávě nebo při zrušení konkursu, je oprávněn po přivolení soudu čerpat zálohu na výdaje a odměnu i opakovaně. Odměna správce se určí podle vyhlášky 476/1991 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZKV;
- b) náklady spojené s udržováním a správou podstaty - jde zejména o dodávku energií, zboží a služeb, telefonní poplatky, pojištění, opravy a údržba věcí patřící do konkursní podstaty;
- c) náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora a odměna odpovědného zástupce za činnost po prohlášení konkursu – likvidátorovi náleží odměna za činnost, v jakém po prohlášení konkursu nepřšla na správce, role odpovědného zástupce se po prohlášení konkursu nemění, provoz podniku totiž prohlášením konkursu nekončí;
- d) daně, poplatky, pojistné na sociální zabezpečení atd. – pohledávkou za podstatou budou pouze ty daně a ostatní povinné platby, jejichž zdanitelné plnění nastane až po prohlášení konkursu;
- e) nároky věřitelů ze smluv uzavřených správcem podstaty atd., jakož i ze smluv týkajících se provozování podniku, od nichž správce neodstoupil podle §14 odst. 2 – nároky ze smluv uzavřených správcem musí být vždy pohledávkami za podstatou, správce je jmenován až v usnesení o prohlášení konkursu, pohledávky z plnění

ze smluv týkajících se provozu podniku od kterých správce neodstoupil musí vzniknout také až po prohlášení konkursu;

- f) nároky na vrácení ze smluv, od kterých bylo odstoupeno podle §14 odst. 1 písm. a) – věřitel, který v době uzavření smlouvy nevěděl o prohlášení konkursu na majetek úpadce, může od smlouvy odstoupit, nárok na vrácení již poskytnutého plnění je pohledávkou za podstatou;
- g) pohledávky výživného ze zákona – např. vyživovací povinnost mezi rodiči a dětmi, manžely navzájem atd.;
- h) pohledávky za podstatou podle zák. o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla;

Přestože se tento výčet zdá být taxativní, ZKV uvádí další pohledávky za podstatou na jiných místech – např. nutné výdaje a přiměřená odměna členů a náhradníků věřitelského výboru, náklady sporů vyvolaných konkursem, pohledávku manžela úpadce z vypořádání společného jmění úpadce a jeho manžela atp. Jelikož shodně vznikají až po prohlášení konkursu, jsou také pohledávkami za podstatou.

Pracovní nároky ZKV upravuje v § 31 odst. 3. Svým charakterem jsou téměř shodné s pohledávkami za podstatou, stejně tak i vzhledem ke svému systémovému zařazení v ZKV. Všechny pracovní nároky mají být uspokojeny 100% a to kdykoliv v průběhu konkursu, jsou – li na jejich uspokojení dostatečné finanční prostředky. Co se však týče jejich vzniku, vyčleňuje se z nich skupina pracovních nároků uvedená v §31 odst. 3 pod písmeny a) a b). Jsou to mzdové (platové) nároky úpadcových zaměstnanců a jejich odměna za pracovní pohotovost a odměny z dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Tyto dva druhy nároků spadají pod režim zapodstatových pohledávek, přestože vznikly za období tří let před prohlášením konkursu nebo po prohlášení.

Jedná se o výjimku z pravidla, že zapodstatové (ale i ostatní nekonkursní pohledávky) musí vzniknout až po prohlášení konkursu. Další výjimkou bude i nutnost tyto pracovní nároky přihlásit na výzvu soudu v usnesení o prohlášení konkursu²⁴, přestože se nebudou zapisovat do seznamu přihlášených pohledávek dle §20 odst. 5. Jak vidno, podobnost těchto nároků s běžnými konkursními pohledávkami konkursních věřitelů je patrná, nicméně podřazení pod režim zapodstatových pohledávek má svůj ospravedlnitelný důvod a tím je rozdíl mezi možným uspokojením těchto pohledávek na základě rozvrhového uspokojení oproti možnému uspokojení těchto pohledávek v průběhu konkursu. Negativní dopad tohoto přednostního uspokojení pracovních nároků na uspokojení pohledávek konkursních věřitelů v první a druhé třídě je společensky přijatelnější, než jaký by byl důsledek podstatně menšího uspokojení nároků těchto zaměstnanců v rámci rozvrhového usnesení.

Druhou skupinou pracovních nároků jsou nároky uvedené ve stejném ustanovení pod písmeny c) – i). Jedná se například o nároky úpadcových zaměstnanců na náhradu mzdy za dovolenou, za svátek a při překážkách v práci, odstupné úpadcových zaměstnanců poskytované při skončení pracovního poměru atp. Tyto nároky proto, aby mohly být uspokojeny, musí vzniknout (typicky jako ostatní nekonkursní pohledávky) po prohlášení konkursu nebo alespoň v měsíci, v němž byl konkurs prohlášen. Vznikly – li tyto pohledávky před jeho prohlášením, budou uspokojeny až na základě rozvrhového usnesení.

---

²⁴ Zelenka, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související:

komentář, 2. vydání, Linde Praha, 2002, str. 787

Speciální ustanovení o pracovních nárocích stanoví ZKV ve svém § 67a. Toto ustanovení obsahuje označení zvláštního věřitele – subjektu, který, přestože má pracovní nároky, které vznikly po prohlášení konkursu, uvedené v § 31 odst. 3, nemá právo na to být uspokojen jako ostatní věřitelé pracovních nároků, nýbrž jeho uspokojení se bude řídit ustanovením § 67a. Tímto subjektem je vedoucí pracovník úpadce. Kdo je vedoucí pracovník úpadce stanoví § 27 odst. 5 Zákoníku práce. Vedoucím pracovníkem je zaměstnanec, jehož pracovní poměr se zakládá jmenováním a je v přímé řídicí působnosti statutárního orgánu v případě zaměstnavatele právnické osoby nebo zaměstnavatele v případě zaměstnavatele osoby fyzické. Dále je to zaměstnanec v přímé řídicí působnosti osoby uvedené v předchozí větě za podmínky, že tomuto vedoucímu zaměstnanci je podřízen další vedoucí zaměstnanec. Před novelou z roku 2000 bylo možno poskytnout těmto pracovníkům částku do výše 10.000,-Kč měsíčně. Tento nárok, tak jako běžné pracovní nároky, mohl být uspokojen v průběhu konkursu, zbytek jejich nároků mohl být uspokojen až na základě rozvrhového usnesení. Novela tohoto ustanovení však situaci změnila, když oprávnila správce rozhodnout, do jaké výše budou jejich pracovní nároky v průběhu konkursu uspokojeny. Rozhodnutí správce podléhá schválení soudu. Nároky vedoucích pracovníků přesahující částku určenou soudem, stejně tak jako pracovní nároky těchto osob vzniklé před prohlášením konkursu se uspokojí jako pohledávky 2. třídy při rozvrhovém usnesení.

ZKV však není jediná norma upravující osud a uspokojení nároků zaměstnanců úpadce. Nesmíme zapomenout na zákon č. 118/2000 Sb. o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů. Tento zákon by měl ještě

více přispět ke zmírnění negativního dopadu, který má úpadek a tím i možné a v praxi časté nevyplacení mezd na úpadcovy zaměstnance. Zákon poskytuje ochranu mzdovým nárokům úpadcových zaměstnanců, který je v platební neschopnosti a které vznikly v rozhodném období, což je období šesti měsíců předcházející měsíci, ve kterém byl podán návrh na prohlášení konkursu. Zákon dává zaměstnancům právo písemnou žádostí podanou u příslušného úřadu práce žádat o uspokojení mzdových nároků za poslední tři měsíce rozhodného období. Uspokojení nároků zaměstnance je však limitováno částkou rovnající se jeden a půl násobku průměrné mzdy v národním hospodářství za jeden měsíc. Zaměstnanec taktéž nemůže žádat o uspokojení mzdových nároků vůči stejnému zaměstnavateli více než jedenkrát ročně. V případě, že požadované mzdové nároky zaměstnance nebudou uspokojeny v plné výši nebo, že úřad práce nároky nepřizná vůbec, odkazuje zákon zaměstnance se svými nároky do konkursního řízení, kde budou uspokojeny jak je uvedeno v předchozích odstavcích této kapitoly. Je zřejmé, že úřad práce nebude dotovat zaměstnavateli výplatu mzdových nároků, proto okamžikem vyplacení mzdového nároku přechází pohledávka zaměstnance na úřad práce, který ji uplatní v rámci konkursního řízení. Je – li konkursní řízení zastaveno, zrušeno či zamítnuto jinak než pro nedostatek majetku, je zaměstnavatel povinen uhradit úřadu práce finanční prostředky vyplacené zaměstnancům.

Pro úplnost zmiňme ještě problém týkající se ručení úpadce za pohledávky za podstatou. ZKV nemá ohledně této věci jasné ustanovení, stanoví jen v § 45 odst. 2, že na základě seznamu přihlášek lze pro zjištěnou pohledávku, kterou úpadek výslovně nepopřel, po zrušení konkursu vést exekuci na úpadcovo jmění. V minulosti existovalo mnoho názorů na jeho řešení, kupř. na základě konkursního

řádu z roku 1931 se dovozovalo, že úpadce ručí za pohledávky za podstatou vzniklé před prohlášením konkursu, ne však za ty, které vznikly po prohlášení. Ty, protože nevznikly z vůle úpadce ale správce, nemohou být úpadci k tíži. V současnosti jednotný názor nenajdeme, ale vzhledem k tomu, že zákon pro možnost exekuce na majetek úpadce po zrušení konkursu nerozlišuje mezi jednotlivými věřiteli a pohledávkami, lze mít za to, že úpadce ručí i za pohledávky vzniklé v průběhu konkursního řízení.

Věřitelé s nároky na vyloučení věci z podstaty

Věřitelé s nároky na vyloučení věci z konkursní podstaty jsou skupinou věřitelů, jejichž nároky spočívají v navrácení věci nebo práva začleněné do konkursní podstaty (tzv. vylučovatelé). Tito věřitelé mají právo na plné uspokojení a jako jediní věřitelé mají právo na naturální uspokojení. Konkursní podstatu tvoří majetek, který v den prohlášení konkursu patří dlužníkovi a také který dlužník nabyl v průběhu konkursu (§6). Soupis majetku tvořícího podstatu provede správce konkursní podstaty podle pokynů soudu, podkladem mu je seznam majetku předložený úpadcem. Může však dojít k situaci, kdy správce do soupisu pojme věc, právo nebo jinou majetkovou hodnotu, která není ve vlastnictví úpadce, ale třetí osoby. Jako příklad uvedme věc, která byla v užívání úpadce na základě nájemní smlouvy či smlouvy o výpůjčce, leasingové smlouvy, také věc která přešla do detence úpadce na základě kupní smlouvy, avšak s výhradou vlastnického práva. Ve všech těchto případech není věc zapsána v soupisu oprávněně. Vylučovatelé nemusí mít k vylučovaným věcem pouze vlastnické právo, tedy věcněprávní vztah, může se jednat i o nárok na základě obligace, například nájemní smlouvy.

U věcí, práv a jiných majetkových hodnot zapisovaných do soupisu konkursní podstaty můžeme rozlišovat tři skupiny :

- a) věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které správce zařadil do soupisu, přestože tam vůbec zapsány být neměly (§6)
- b) věci, práva a jiné majetkové hodnoty o nichž jsou pochybnosti, zda náleží do konkursní podstaty a

c) věci, práva a jiné majetkové hodnoty o nichž pochybnosti, zda náležejí do konkursní podstaty, nejsou.

Z hlediska vylučovatelů je důležité zabývat se body b) a c).

V případě, že třetí osoba uplatňuje nárok na věc, právo nebo majetkovou hodnotu, zapíše správce konkursní podstaty tyto předměty do soupisu konkursní podstaty, ale učiní o tom poznámku. Na základě této poznámky vyzve soud toho, kdo nároky uplatňuje, aby ve lhůtě určené soudem podal žalobu proti správci. V případě druhém je věc, právo nebo jiná majetková hodnota pojata do soupisu, aniž byly pochybnosti o správnosti zařazení těchto předmětů, ale třetí osoba činí nároky na vyloučení. V tomto případě se musí vylučovatel obrátit přímo na soud, protože ten nemá jak by se o uplatňovaném nároku dozvěděl a vylučovatele tak sám od sebe vyzval.

Soud tedy uloží tomu, kdo uplatňuje nárok na vyloučení, aby ve lhůtě stanovené soudem podal žalobu na vyloučení (excindační žalobu) proti správci. Přestože by se mohlo zdát, že žaloba je žalobou na vydání věci, jde ve skutečnosti o žalobu na určení, že konkrétní věc netvoří součást konkursní podstaty, resp. nepatří do soupisu konkursní podstaty²⁵. V případě, že vylučovatel nepodá žalobu v uvedené lhůtě, má se za to, že věc byla pojata do soupisu oprávněně. Platí zde tedy nevyvratitelná domněnka. Stejný důsledek bude mít skutečnost, že vylučovatel na výzvu soudu neodstraní vady žaloby. Správce nesmí do uplynutí lhůty k podání vylučovací žaloby a po dobu do pravomocného rozhodnutí věc, právo nebo jinou majetkovou hodnotu zpeněžit. Není však možno vyloučit, že ke zpeněžení dojde. V tomto případě má právo vylučovatel domáhat se vydání výtěžku zpeněžení. Tento nárok se nepřihlašuje, finanční plnění nebude

---

²⁵ Schelleová, I.: Konkurs a vyrovnání, 3. vydání, Eurolex Praha, 2005

začleněno do rozvrhu. Pro případ, že správce dobrovolně takový výtěžek zpeněžení nevydá, je na místě podání žaloby o zaplacení proti správci.

Věřitelé vyloučení z konkursu

Poslední skupinou věřitelů v konkursu jsou věřitelé vyloučení z konkursu. Jejich pohledávky se podobají pohledávkám uvedeným v kapitolách výše, nicméně zásadní odlišností je, že jim ZKV nedává možnost z různých důvodů být uspokojeny. Skutečnost, že tyto pohledávky nelze v konkursu uspokojit však neznamena, že by prohlášením konkursu zanikly. Tyto pohledávky lze uspokojit po jeho skončení, nicméně s ohledem na délku konkursního řízení je vhodné a někdy i nezbytné některé tyto pohledávky uplatnit u soudu zcela mimo konkursní řízení a zabránit tak ztrátě nároku v důsledku promlčení. V případě, že jsou do konkursu přihlášeny pohledávky vyloučené z konkursu, nebudou takové do seznamu přihlášek zapsány a ani nebudou přezkoumány.

V první řadě jsou z uspokojení v konkursním řízení vyloučeny úroky, úroky z prodlení a poplatky z prodlení z pohledávek věřitelů vzniklých před prohlášením konkursu, pokud přirostly po prohlášení konkursu. ZKV tedy vylučuje z uspokojení příslušenství pohledávky. Ustanovení se vztahuje jak na úroky smluvní, tak i mimosmluvní. Důvodů pro vyloučení je několik : F. Zoulík uvádí, že důvodem jejich vyloučení je jejich akcesorická povaha. Pokud se v konkursu dostane uspokojení jen části základní pohledávky, nemůže se dostat i na její příslušenství. Navíc věřitelé těchto pohledávek by byli v konkursu zvýhodněni, protože hodnota pohledávky by se s časem zvyšovala²⁶. Dalším důvodem je rozvrhové usnesení, ve kterých musí být konstantně vyčíslena hodnota pohledávky, což by právě v případě neustálého zvyšování její hodnoty nebylo možné.

²⁶ Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání, 2. vyd., C.H. Beck Praha, 1994

Dalšími vyloučenými pohledávkami jsou náklady účastníků řízení vzniklé jim účastí na konkursu. Mezi takové náklady řadíme např. hotové výdaje konkursních věřitelů a úpadce, ušlý výdělek konkursních věřitelů a úpadce, tlumočné, odměna za zastupování a jiné. Důvodem vyloučení těchto pohledávek je taktéž akcesorická povaha²⁷. Na druhou stranu je třeba zmínit, že je možné v konkursu uspokojit pohledávky těmto nákladům podobné – jedná se například o soudní poplatek vyměřený úpadci za konkurs a odměny a náhrady nutných výdajů konkursních věřitelů spojené s výkonem funkce člena a náhradníka věřitelského výboru.

Vyloučeny z uspokojení jsou dále nároky z darovacích smluv, kde úpadce může být dárce, ale i obdarovaný. Stejně tak mimosmluvní sankce jsou vyloučeny. Jde o peněžité tresty ukládané soudy podle trestního zákona, pokuty ukládané orgány veřejné správy a správní sankce ukládané správními orgány. Pro jiné nároky veřejnoprávního charakteru však platí výjimka – daně, poplatky, cla, pojistné na sociálním zabezpečení atp. Poslední vyloučené pohledávky jsou smluvní pokuty, pokud na ně nárok vznikl až po prohlášení konkursu. Nesmíme ale také opominout, přestože se o tom ZKV nezmiňuje, že z uspokojení jsou přirozeně vyloučeny nároky věřitelů vůči úpadci na strpění, opominutí a věřitelé s nároky na plnění nezastupitelných úpadcových úkonů.

ZKV svým §33 odst. 2 umožňuje vydat rozvrhové usnesení, přestože nejsou pravomocně skončeny incidenční spory týkající se přihlašovaných pohledávek nebo splněny podmínky pro uspokojení podmíněných nároků. Částky připadající na tyto incidenční spory a podmíněné nároky se uloží do úschovy u soudu a vyčká se výsledku těchto sporů. Poté se rozvrhnou novým rozvrhovým usnesením.

---

²⁷ Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání, 2. vyd., C.H. Beck Praha, 1994

Schůze věřitelů a věřitelské orgány

Nejvyšším orgánem věřitelů je schůze věřitelů. Schůze věřitelů má dvě základní funkce – jednak vyjadřuje stanovisko všech konkursních věřitelů, jednak slouží k volbě věřitelského orgánu. Speciální pravomocí schůze konkursních věřitelů je oprávnění navrhnout soudu odvolání správce konkursní podstaty. Je sice fakt, že jsou takto nadáni konkursní věřitelé, ale vzhledem k povaze věci tak mohou učinit pouze na schůzi. Schůzi konkursních věřitelů není nutné jakýmkoliv způsobem ustavovat, její vznik je totožný s okamžikem prohlášení konkursu. Schůzi konkursních věřitelů svolává podle potřeby soud, navrhne – li však svolání správce konkursní podstaty nebo věřitelský výbor, je soud ke svolání povinen. Z toho důvodu, že schůze konkursních věřitelů volí věřitelský orgán, měla by být svolána co nejdříve po prohlášení konkursu. Dokud totiž není ustaven věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů, vykonává působnost věřitelského orgánu schůze věřitelů. Výjimkou z ustanovení o tom, že soud svolává schůzi konkursních věřitelů podle potřeby, je povinnost soudu současně s povolením ochranné lhůty svolat schůzi konkursních věřitelů nebo jim ustanovit opatrovníka. Soud rozhodne o svolání schůze usnesením, v kterém určí čas a místo konání schůze a také její předmět. Soud oznámí svolání vhodným způsobem, při větším počtu účastníků nebude usnesení doručovat zvlášť každému, ale zveřejní ho v Obchodním věstníku a také na úřední desce soudu.

K usnesení o otázkách, jež jsou předmětem jednání schůze, je třeba prostá většina hlasů konkursních věřitelů na schůzi přítomných podle výše jejich pohledávek, což platí i o platnosti volby věřitelského výboru.

Hlasovat na schůzi konkursních věřitelů mají právo pouze konkursní věřitelé. Jsou tedy vyloučeni věřitelé zapodstatových pohledávek, vylučovatelé atp. Podmínkou, aby konkursní věřitel mohl hlasovat je skutečnost, že jeho pohledávka byla zjištěna. To je samozřejmě problém v případě, že se schůze konkursních věřitelů koná před přezkumným jednáním, logicky by zde nemohl hlasovat nikdo. Zákon zde tak dává možnost soudu, aby rozhodl, zda mohou hlasovat i věřitelé, jejichž pohledávka nabyla ještě zjištěna, je sporná, popřípadě podmíněná. Pokud tedy nedošlo ještě k přezkoumání pohledávek, bude záhodno udělit hlasovací právo všem přítomným konkursním věřitelům, není samozřejmě možné výsledek přezkumného jednání předvídat.

Jako věřitelské orgány zákon zmiňuje věřitelský výbor a zástupce věřitelů. Podle počtu věřitelů může být věřitelský výbor orgánem fakultativním či obligatorním. Jestliže počet konkursních věřitelů nepřesahuje padesát, závisí zřízení věřitelského výboru na vůli věřitelů. Ti mohou také ustanovit namísto věřitelského výboru v tomto případě zástupce věřitelů, jehož pravomoci jsou stejné. Nezvolí – li ani jednu ze dvou zmíněných možností, může výkon těchto orgánů přímo vykonávat schůze věřitelů. Obligatorně musí být ustaven věřitelský výbor v případě počtu konkursních věřitelů vyššího než padesát.

Věřitelský výbor je volen schůzí konkursních věřitelů, k platnosti volby je třeba dodržet požadavky na její usnášení, volbu však musí potvrdit konkursní soud pod sankcí neúčinnosti. Ten tak učiní usnesením v rámci své dohlédací činnosti. Tato pravomoc mu nicméně také umožňuje, aby soud z důležitých důvodů na návrh některého z konkursních věřitelů, správce konkursní podstaty nebo i bez návrhu věřitelský výbor nebo jeho jednotlivé členy odvolal. Soud pak buď nařídí

doplňující volbu nebo sám jmenuje nový věřitelský výbor nebo jeho náhradníka. Tuto pravomoc lze patrně uplatnit i vůči zástupci věřitelů²⁸.

Věřitelský výbor musí mít nejméně tři, nejvíce devět členů. O počtu rozhoduje schůze věřitelů, je vhodné aby počet byl lichý pro předcházení patovým situacím při hlasování. Věřitelský výbor rozhoduje prostou většinou hlasů svých členů, na rozdíl od schůze věřitelů zde však nezáleží na velikosti jejich pohledávky, hlasy všech jsou si rovné. Členy věřitelského orgánu mohou být jen konkursní věřitelé, z funkce člena věřitelského orgánu však zákon jasně vylučuje osoby uvedené v §67b, což jsou vedoucí pracovníci úpadce a osoby jim blízké, společníci úpadce atp. Je – li členem věřitelského výboru právnická osoba, je povinna soudu oznámit, která fyzická osoba bude za ni ve výboru jednat. Jednání výboru řídí předseda nebo místopředseda, kteří jsou voleni z členů výboru.

Funkce člena výboru zaniká v případě, že ten nemůže svou funkci vykonávat nebo se jí vzdá nebo se nemůže jednání věřitelského výboru zúčastnit, taktéž v případě, že bude soudem odvolán. Pro tuto situaci má každý člen věřitelského výboru svého náhradníka, který nastupuje na jeho místo. Nejasná je otázka zániku funkce člena věřitelského výboru v případě, že tento člen přestane být účastníkem řízení. Je sporné, zda jeho funkce končí okamžikem zániku účastenství nebo až poté, co byl na základě této skutečnosti odvolán. Vrchní soud v Praze k tomuto uvádí, že členství konkursního věřitele zaniká vždy bez dalšího zánikem jeho účasti na řízení²⁹.

Těžiště působnosti leží v dohledu nad činností správce, dále pak plní úkoly stanovené ZKV nebo soudem. Před prohlášením konkursu se setkáme s činností věřitelského výboru v rámci ochranné lhůty. Po

---

²⁸ Pohl, T.: Praktický průvodce konkursem a vyrovnáním, Verlag Praha, 2004

²⁹ VS v Praze, č.j. 1 Ko 455/2001

prohlášení ochranné lhůty se svolá schůze věřitelů, ta má následně zvolit věřitelský výbor. Věřitelský výbor dává svolení k prodloužení ochranné lhůty soudem, jestliže to dlužník navrhl, taktéž na jeho návrh může soud rozhodnout, aby některé právní úkony nečinil dlužník vůbec nebo jen s předchozím souhlasem výboru. Po dobu trvání ochranné lhůty dlužník má povinnost informovat výbor o svých krocích, popř. si vyžádat jejich souhlas. Po prohlášení konkursu musí být zvolen nový věřitelský výbor, který plní následující úkoly: schvaluje výši a správnost vyúčtování hotových výdajů správce a náklady spojené s udržováním a správou podstaty (§11 odst. 5), činnosti, ke kterým je povinen správce, může zadat třetím osobám na účet podstaty jen s jeho souhlasem (§8 odst. 3), dohoda o vypořádání společného jmění úpadce a jeho manžela uzavřená namísto úpadce správcem podstaty může být schválena konkursním soudem (§26a odst. 2), jen souhlasí – li s tím věřitelský výbor, správce předkládá správy o zpeněžování jak soudu, tak věřitelskému výboru (§29 odst. 1) atd. Ve své podstatě všechny činnosti věřitelského orgánu souvisí s dohledem nad správcem konkursní podstaty, zda svou činnost vykonává s odbornou péčí, volí optimální postupy, dbá na zájmy konkursních věřitelů. Krom oprávnění uvedených v zákoně však věřitelský výbor není oprávněn správce jinak zavazovat, není v pozici nadřízeného orgánu. Pro to, aby plnil výbor řádně svoji dohlédací činnost, má za povinnost informovat se u správce o jeho jednotlivých krocích, popřípadě si tyto informace vyžádat u soudu. Nesrovnalosti, správcovy pochybení či nejasnosti má výbor nejdříve konzultovat se správcem, v případě, kdy to situace vyžaduje obrátit se o pomoc na soud, který vykonává dohled podle § 12.

Závěr:

Jednotlivé skupiny věřitelů mají v rámci konkursního řízení různé postavení, různá práva a nároky na uspokojení. Z hlediska jistoty svého uspokojení mají nejsilnější pozici oddělení věřitelé, kteří budou přednostně uspokojeny z hodnoty věci, která zajišťovala jejich pohledávku, i když jen do určité výše. Dále následuje uspokojení pohledávek za podstatou a pracovních nároků, které mají být uspokojeny v plné výši, je – li na to dostatek finančních prostředků. Jediní věřitelé mající nárok na to býti uspokojeni naturálně jsou věřitelé s nároky na vyloučení věci z podstaty. Konkursní věřitelé budou uspokojeni až na základě rozvrhového usnesení ve dvou konkursních třídách a to zbudou – li po uspokojení ostatních pohledávek prostředky. Mají tedy z hlediska uspokojení roli nejslabší (odhlédneme – li od nároků vyloučených z konkursu). Toto je částečně kompenzováno faktem, že jako jediní spolu s oddělenými věřiteli mají postavení konkursních věřitelů a tak mohou vykonávat podstatný vliv na průběh konkursního řízení a to především pomocí orgánů věřitelů – schůze věřitelů, věřitelského výboru nebo zástupce věřitelů.

Zákon o konkursu a vyrovnání měl zabezpečit co možná největší ochranu věřitelů ohrožených úpadkem dlužníka, v současnosti však slouží spíše jako preventivní či poněkud represivní prostředek k co možná největšímu uspokojení pohledávek, které je však nezřídka kdy minimální. Současný zákon v porovnání s moderními úpravami úpadkového práva (především Německo a USA) a i s potřebami současné ekonomiky i jejích subjektů neobstojí. Jde především o délku průběhu konkursního řízení a jeho efektivnost a především míru uspokojení jednotlivých věřitelů. Nový insolvenční zákon, který nabude účinnosti v příštím roce, je podle očekávání mnoha příslibem zlepšení současné úpadkové situace. Vychází

ze zásad, které zásady obsažené v současné úpravě modifikují. Zakotvují především požadavky na rychlost, hospodárnost řízení, co největší uspokojení věřitelů a v rámci jednotlivých skupin jejich rovné možnosti. Zavádí také nové instituty jako oddlužení či institut nepatrného konkursu. Doufejme, že se vyplní naděje do tohoto zákonu vkládané a že se česká úprava úpadkového práva zařadí mezi ty moderní a vyspělé.

Seznam literatury:

Knappová, M.: Občanské právo hmotné Svazek I, Codex Praha, 1997

Knappová, M.: Občanské právo hmotné Svazek II, Codex Praha, 1997

Winterová, A.: Civilní právo procesní, 2. vydání, Linde Praha 2002

Schelleová, I.: Konkurs a vyrovnání , 3. vydání, Eurolex Praha, 2005

Kotoučová, J.: Konkurs a vyrovnání, 2. vydání, Orac Praha, 2001

Pohl, T.: Praktický průvodce konkursem a vyrovnáním, Verlag Praha, 2004

Zelenka, J.: Zákon o konkursu a vyrovnání a předpisy související:
komentář, 2. vydání, Linde Praha, 2002

Zoulík, F.: Zákon o konkursu a vyrovnání, 2. vyd., C.H. Beck Praha, 1994